

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кафедра політології та філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Ольга ВІННІЧУК

«21» вересня 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ПОЛІТОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою Політологія

спеціальності 052 Політологія

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

мова навчання українська

Розробники програми:

Вадим Маркітантов, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та філософії, факультетський керівник практик.

Робочу програму обговорено і затверджено на засіданні кафедри політології та філософії

Протокол № 2 від «21» вересня 2021 р.

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення

освітньої програми

. Ольга ВІННІЧУК

ВСТУП

Робоча програма навчальної політологічної практики створена для здобувачів вищої освіти II курсу історичного факультету денної форми навчання, які навчаються за освітньо-професійною програмою Політологія ОС «Бакалавр» ОП Політологія спеціальності 052 Політологія на основі наскрізної програми практики спеціальності.

Програма розроблена відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р. за № 93 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94) від 20.12. 1994 р.) та «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» затвердженого вченою радою університету 30. 08. 2018 р., протокол № 5. Вона враховує знання, отримані студентами з курсів публічна політика, партологія, теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень, інформаційні та комунікаційні технології в політиці.

Програма визначає мету, завдання, компетентності, терміни проходження і бази практики, регламентує процес її проходження, зміст практики, перелік документів та їх взірці, які ведуть здобувачів вищої освіти під час практики, обов'язки практикантів і керівників практики, правила техніки безпеки, вимоги до звіту про практику, критерії оцінювання результатів практики та порядок підбиття підсумків практики.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Основна мета практики здобувачів вищої освіти III курсу історичного факультету (напряму 052 Політологія) полягає у набутті ними професійних умінь і навичок на основі отриманих теоретичних знань для прийняття самостійних рішень під час роботи в органах місцевої влади і самоврядування різних рівнів; формуванні потреби систематично вдосконалювати свої знання та творчо їх застосовувати у подальшій практичній діяльності.

ОСНОВНІ ВМІННЯ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ, ЯКИМИ ВОНИ ПОВИННІ ОВОЛОДІТИ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ:

Професійна діяльність зумовлює коло знань та вмінь, необхідних для

майбутнього політолога, які визначають рівень його компетентності. Останнє включає: глибоку політичну, історичну, філософську і етичну ерудицію; відповідну політичну культуру, яка допомагає включатись у політичний процес та організовувати його на засадах взаємодії і співробітництва; розвинене політичне мислення.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності

ЗК 05 Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування

ЗК 06 Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 10 Здатність брати участь у організації та проведенні політичних кампаній

Забезпечення програмних результатів навчання відповідними освітніми компонентами.

ПРН 03 Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності

ПРН 04 Мати навички професійної комунікації.

ПРН 08 Вміти використовувати базовий категорійно- понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки

ПРН 15 Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

Компетентний політолог повинен вміти:

- прогнозувати і проектувати свою діяльність, передбачати можливі результати, труднощі на шляху їх досягнення та способи їх подолання;
- аналізувати і оцінювати результати як своєї діяльності, так і владно-партійних структур;
- працювати й аналітично оцінювати роботу різних підрозділів структури місцевих органів влади (відповідно до їх компетенції);
- організовувати підготовку і проведення масових заходів на рівні села, міста, громади, району;
- здійснювати підготовку і організацію спеціальних заходів: прес-конференцій, виступів, статей, брифінгів, «круглих столів»

- працювати й аналітично оцінювати роботу в місцевих організаціях політичних партій, громадських організацій;
- працювати й аналітично оцінювати роботу в ЗМІ, що висвітлюють політичну аналітику.

ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Згідно навчального плану навчальна інформаційно-аналітична практика для здобувачів вищої освіти III курсу історичного факультету денної форми навчання ОС «Бакалавр» спеціальності 052 Політологія проводиться у 6 семестрі тривалістю 4 тижні, на неї виділено 6 кредитів ЄКТС, що становить 180 годин.

БАЗИ ПРАКТИКИ

Визначення баз для проходження здобувачами вищої освіти ОС «бакалавр» навчальної політологічної практики здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка», затвердженого вченою радою університету 30. 08. 2018 р., протокол № 5, де чітко визначаються основні вимоги до баз практики.

Відповідно, базами для проходження здобувачами вищої освіти навчальної політологічної практики є органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації, конкретний перелік яких визначається на основі укладених з ЗВО договорів.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Організація проведення навчальної політологічної практики здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р. за № 93 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94) від 20. 12. 1994 р.), «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка», затвердженого вченою радою університету 30. 08. 2018 р., протокол № 5, відповідно до програми навчальної політологічної практики, ухваленої навчально-методичною та вченою радами історичного факультету.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на декана історичного факультету та завідувача кафедри.

Навчально-методичне керівництво, а також контроль за виконанням програми практики здійснюють керівники практики від кафедри і від баз практики.

Завідувач кафедри політології та філософії, факультетський керівник практики проводять зі здобувачами вищої освіти та керівниками

інструктивну нараду щодо проходження практики, під час якої студенти отримують чітко визначені завдання з практики, а також зразки звітної документації.

Відповідальність за проведення інструктажу з техніки безпеки несе факультетський керівник практики.

Керівники практики систематично контролюють хід практики студентів та забезпечують підготовку здобувачами вищої освіти звітної документації у визначений термін.

Захист звітів про проходження практики необхідно здійснити відповідно чинного порядку у визначений термін.

Відповідальним керівником за складання звіту про підсумки практики та надання відповідних документів в деканат та на кафедру політології та філософії є факультетський керівник практик.

Результати навчальної політологічної практики студентів заслуховуються на засіданні кафедри політології та філософії й Вченій раді історичного факультету.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Зміст практики здобувачів вищої освіти III курсу історичного факультету (напрямок 052 Політологія) визначається «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р., «Методичними рекомендаціями зі складання програм практики студентів вищих навчальних закладів України» (1996 р.), документами, регламентуючими роботу органів місцевого самоврядування (Конституцією України, Законами України: «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих Рад», «Про місцеві державні адміністрації», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про місцеві вибори», «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про засади державної регіональної політики», «Про громадські організації», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про політичні партії в Україні».

Основними напрямками практичної діяльності здобувачів вищої освіти є:

1. Ознайомлення зі структурою та роботою місцевих органів влади:

а) місцеві ради:

- відділ обслуговування ради;
- організаційний відділ;
- департамент гуманітарної політики;
- загальний відділ;

- управління надання адміністративних послуг;
- відділ введення Державного реєстру виборців;
- інші.

б) місцеві державні адміністрації:

- загальний сектор;
- відділ юридичного та кадрового забезпечення;
- відділ надання адміністративних послуг;
- управління соціального захисту населення;
- інші.

2. Ознайомлення з документами, які регламентують роботу структурних підрозділів місцевих органів влади, плануванням роботи, з повноваженнями управлінського складу управлінь та відділів.

3. Вивчення організаційно-правової основи місцевого самоврядування:

- компетенції сільських, селищних, районних, міських, обласних рад;
- повноважень сільського, селищного, районного, міського голови та їх заступників;
- повноважень органів місцевого самоврядування в об'єднаних громадах.

4. Робота в засобах масової інформації:

- підготовка статей, прес-конференцій, брифінгів.

5. Аналіз програмних документів політичних партій і громадських організацій (що передбачають у своїх статутних документах громадсько-політичну діяльність).

Протягом першого дня практики студент-практикант разом з керівником практики, представником бази практики складає календарний графік проходження практики на період практики, який затверджується керівником практики і передбачає:

- Ознайомлення та спостереження за роботою структурних підрозділів бази практики;
- самостійну аналітичну роботу;
- теоретичне опрацювання нормативних документів, які регламентують роботу місцевих органів влади, партійних та громадських організацій, ЗМІ.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

Після завершення практики здобувачі вищої освіти подають керівнику практики наступні матеріали:

- письмовий звіт здобувача вищої освіти про виконання проходження практики підписаний здобувачем вищої освіти та керівником від бази

практики;

- щоденник практики;
- розроблений захід (сценарій, стаття, виступ, аналітичний звіт тощо), затверджений керівником бази практики;
- відгук і оцінку роботи здобувача вищої освіти на практиці, підписаний керівником бази практики і затверджений печаткою;

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРАКТИЦІ

Студент-практикант має право:

- одержувати консультації керівників практики з навчального закладу на базі практики;
- користуватися бібліотекою бази практик;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення практики, брати участь у конференціях та нарадах.

На період практики призначається староста групи. В його обов'язки входить облік відвідування студентів, виконання доручень керівників практики.

Студент-практикант зобов'язаний:

- до початку практики одержати від керівника практики направлення, методичні матеріали (програму, щоденник, індивідуальне завдання тощо) та консультації щодо оформлення всіх документів;
- своєчасно прибути до місця проходження практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і внутрішнього розпорядку баз практики;
- відповідально ставитися до виконаної роботи;
- своєчасно оформити звітну документацію і здати керівнику практики від кафедри не пізніше 3-х днів від завершення практики.

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Керівник практики має право:

- брати участь у конференціях та нарадах з питань організації і проведення практики;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення практики;
- відвідувати місця проходження практики студентами з метою здійснення контролю за виконанням студентами завдань практики;
- працювати у роботі комісії при підведенні підсумків практики та вносити пропозиції щодо оцінювання результатів роботи студентів-

практикантів.

Керівник практики зобов'язаний:

- забезпечити проведення всіх організаційних заходів у навчальному закладі перед практикою студентів:
  - інструктаж про проходження практики;
  - надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення, програми, індивідуальні завдання, тощо);
  - проведення інструктажу з техніки безпеки;
- дбати про створення належних умов студентам для проходження практики та оформлення всіх необхідних документів;
- проводити консультації для студентів з різних питань проходження практики;
- виконувати всі роботи, передбачені програмою практики.

ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ

Інструктаж здобувачів вищої освіти з техніки безпеки здійснює загальний керівник практики під час проведення настановної конференції. Інструктаж проводиться відповідно до «Інструкції з охорони праці для студентів спеціальності «Політологія».

1. Загальні положення:

1.1. Практика є невід'ємною складовою частиною процесу професійної підготовки студентів в університеті і проводиться на оснащених відповідним чином базах.

1.2. Практика студентів університету проводиться на базах, які мають відповідати вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.

1.3. Студенти можуть бути направлені на практику тільки на ті бази, з якими університет завчасно уклав договір на її проведення за встановленою формою.

1.4. До початку проведення практики повинно бути проведено обстеження робочих місць студентів-практикантів відповідальними за організацію проведення практики особами.

1.5. Обов'язковою умовою допущення студентів до проходження практики є проходження ними вступного інструктажу з охорони праці під час трудового і професійного навчання та оформлення його у бланку реєстрації з підписами особи, яка проводила інструктаж та особи, яку інструктували.

1.6. Студенти зобов'язані дотримуватись вимог щодо охорони праці, передбачених правилами внутрішнього трудового розпорядку установи.

1.7. Студенти під час проходження практики зобов'язані берегти державну власність.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи студента-практиканта:

2.1. При прибутті на базу практики студент-практикант повинен отримати вступний інструктаж з охорони праці та первинний інструктаж на робочому місці та поставити підпис у відповідних журналах інструктажу.

2.2 Студент має бути ознайомлений з тим, що при виконанні професійних обов'язків на нього можуть впливати такі шкідливі або небезпечні фактори:

- висока психофізіологічна напруга;
- висока концентрація уваги;
- небезпека ураження електрострумом;
- небезпека виникнення загорань та пожеж;
- порушення параметрів мікроклімату, передбачених для виробничих приміщень;
- довготривалі статичні навантаження.

2.3. Студент-практикант повинен виконувати тільки ту роботу, яка йому доручена згідно з програмою практики.

2.4. У разі притягнення практиканта до робіт, які не передбачені програмою практики, йому слід негайно доповісти про це керівнику практики.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи:

3.1. Ігнорування правил внутрішнього трудового розпорядку установи, зокрема, запізнюватися на роботу.

3.2. Пропускати або не виконувати визначені програмою практики завдання.

3.3. Залишати робоче місце без дозволу керівника практики.

3.4. Заважати роботі працівників, які оточують студента-практиканта.

3.5. Залишати важливу документальну базу відкритою без нагляду.

3.6. Під час роботи виконувати завдання, які не передбачені робочим планом.

3.7. При виникненні недоліків у роботі обладнання та приладів (комп'ютера, ксерокса, побутових приладів тощо) забороняється самостійно їх ліквідувати, натомість негайно повідомити керівника установи та припинити роботу до усунення недоліків.

3.8. При встановленні порушень вимог охорони праці в робочому приміщенні розпочинати чи продовжувати будь-яку роботу до усунення недоліків, які загрожують життю та здоров'я, зобов'язаний повідомити керівника навчального закладу про причини відміни занять у кабінеті.

3.9. Виконувати будь-які види ремонтних робіт на робочому місці чи в приміщенні. Ремонт виконується спеціально підготовленим персоналом закладу (електромонтером, слюсарем, електромеханіком).

4.Вимоги безпеки після завершення роботи:

4.1. Упорядкувати робоче місце, зібрати документи, що використовувалися;

4.2. Переконаватися у відсутності пожежної небезпеки;

4.3. Повідомляти керівника закладу про закінчення роботи та всі недоліки в забезпеченні охорони праці, які знижують рівень безпеки життєдіяльності людини (норми освітленості, травмонебезпеки обладнання, інструментів тощо).

4.4. Дбати про особисту безпеку, повідомляти в разі необхідності про погіршення стану власного здоров'я під час робочого процесу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ:

Загальна кількість балів – **100**.

Оцінка ставиться за виконання здобувачами вищої освіти усіх вимог і завдань програми практики та якість звітної документації на основі результатів захисту перед комісією. Вона є комплексною і складається:

1. Якість проведення роботи в структурних підрозділах місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування – **30 балів**.
2. Самостійність підготовки та виконання індивідуального завдання – **25 балів**.
3. Повнота опрацювання законодавчих документів, які регламентують роботу органів державного управління та місцевого самоврядування – **15 балів**.
4. Повнота і якість оформленої документації – **10 балів**.
5. Захист практики – **10 балів**.

Критеріями оцінювання роботи студента-практиканта є:

- ступінь сформованості професійних умінь і навичок;
- рівень теоретичного осмислення студентами своєї практичної діяльності;
- рівень професійної спрямованості та соціальної активності майбутніх фахівців;
- активність, мобільність у процесі виконання завдань практикантом, здатність до професійного саморозвитку;
- здібності до самоаналізу, об'єктивної самооцінки всіх видів професійної діяльності, висока компетентність;
- дисциплінованість та відповідальність, правильність і грамотність

оформлення звітних матеріалів практики;

- відзив-характеристика на студента з місця проходження практики.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ за результатами оцінювання навчальної практики¹,
видом підсумкового контролю яких є *залік*:

Поточний контроль (80 балів)				Захист практики	Сума
Виконання основного завдання	Виконання індивідуально го завдання	Опрацювання законодавчих документів	Повнота і якість оформленої документації	10 балів	100 балів
40 балів	20 балів	15 балів	15 балів		

Оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

¹ Див.: Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

На оцінку **A (90-100 балів)** – **“ВІДМІННО”** заслуговує практична робота здобувача вищої освіти, який систематично та на високому рівні виконував поставлені перед ним завдання, змістовно, якісно й охайно оформив усю звітну документацію, вчасно здав її керівникові, вміло проаналізував свою роботу у звіті, отримав відмінну характеристику, виконав індивідуальне завдання та опрацював законодавчу базу, вдало захистив практику перед комісією.

На оцінки **B (82-89 балів)** та **C (75-81 бал)** – **“ДУЖЕ ДОБРЕ”** та **“ДОБРЕ”** заслуговує здобувач вищої освіти, який старанно виконував покладену на нього роботу, правильно, охайно оформив документацію, але отримав певні зауваження від керівника бази практики або керівника від кафедри, щодо якості виконання або ступеня володіння матеріалом, культури мовлення тощо; не досить повно проаналізував свою роботу у звіті; отримав добрі характеристики, виконав індивідуальне завдання та опрацював законодавчу базу; на належному рівні захистив звіт перед комісією.

Оцінки **D (67-74 бали)** та **E (60-66 балів)** – **“ЗАДОВІЛЬНО”** виставляються здобувачу вищої освіти, який виконав програму практики, але працював лише на достатньому рівні, недостатньо активно включаючись в роботу бази практики, одержав задовільну характеристику від керівника з бази практики; недостатньо проаналізував свою роботу у звіті; отримав задовільні характеристики; не виконав або погано виконав індивідуальне завдання; задовільно захистив звіт перед комісією.

Оцінка **FX (35-59 балів)** – **“НЕЗАДОВІЛЬНО”** ставиться здобувачу вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (хвороба, сімейні обставини тощо). За рішенням комісії із захисту практика студентіві може бути продовжена (але на термін, що вкладається у поточний семестр); набрав за результатами діяльності менше за 60 балів з причин, що не залежали або частково залежали від нього. Рішенням комісії практика цьому студентіві також може бути продовжена.

Оцінка **F (менше за 34 бали)** – **“НЕЗАДОВІЛЬНО”** виставляється студенту, який без поважних причин не виконав програму практики. Студент, який отримав оцінку F, відраховується з університету.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПОЛІТОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форма звітності – письмовий звіт, який разом з іншими документами, що передбачені робочою програмою практики подається на захист. Він має

містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції.

Щоденник є частиною звіту студента.

Звіт підписує здобувач вищої освіти та підписує та оцінює безпосередній керівник від бази практики.

Звіт з практики захищають здобувачі вищої освіти в комісії, призначеній завідувачем кафедри, факультетським керівником практики. До складу комісії входять керівники практики від кафедри.

Здобувачеві вищої освіти, що не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право на проходження практики повторно. Здобувач вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховується з Університету. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано»/«незадовільно» за результатами захисту звіту з практики, відраховується з Університету за невиконання навчального плану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

Про місцеві державні адміністрації : Закон України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

Про політичні партії в Україні : Закон України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.

Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.

Закон України «Про статус депутатів місцевих Рад» : Закон України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93-15>.

Конституція України (розділ XI). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

Гошко А. Стратегия и тактика планирования деятельности органов местного самоуправления. К. : Изд.-во УАГУ, 2000. 18 с.

Куковлевська Ж. Правові основи місцевого самоврядування : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2006. 166 с.

Лазор О., Лазор О. Місцеве самоврядування: вітчизняний та зарубіжний досвід : навчальний посібник. Вид. друге, доповнене і перероблене. К. : Дакор, 2005. 560 с.

Малкін Є., Сучков Є. Основи виборчих технологій та партійного будівництва. К. : Основні цінності, 2005. 528 с.

Місцеве самоврядування у громаді : практичний посібник для депутатів місц. рад та активістів громад / за ред. А. Ткачука. К. : Інститут громадянського суспільства: ТОВ «ІКЦЛЕСТА», 2004. 288 с.

Олуйко В. Ми допоможемо захистити Ваші права. Хмельницький, 2006. 224 с.

Погиба Л., Грибніченко Т., Баган М. Складання ділових паперів. Практикум : навч. посібник. К. : Либідь, 2002. 240 с

Посібник з питань застосування законодавства про вибори народних депутатів України для членів виборчих комісій на позачергових виборах народних депутатів 30 вересня 2007 р. К. : Нора-друк, 2007. 233 с.

Public Relations для громадських (недержавних організацій) : практичні поради на щодень / укл. А. Куліш. К., 2001.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Титульний лист має такий вигляд:

ЗВІТ

Здобувача вищої освіти _____ курсу _____ факультету

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Спеціальності (шифр, назва) _____

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові)

про проходження навчальної політологічної практики в _____

_____ (назва закладу, місце знаходження, керівник практики)

СХЕМА ЗВІТУ ЗА ПРАКТИКУ

1. Загальні відомості про базу практики та терміни проходження практики.
2. Ознайомлення з роботою різних структурних підрозділів органів влади та завідувачів, начальників відділів та управлінь (вказати теми бесід).
3. Спостереження за роботою структурних відділів місцевих органів влади.
4. Ознайомлення з документацією та планами роботи відділів і управлінь (вказати конкретно).
5. Вивчення і аналіз документів, які регламентують діяльність місцевих органів влади.
6. Труднощі у виконанні завдань практики.
7. Висновки:
  - що дала практика здобувачу вищої освіти;
  - позитивне в організації та проведенні практики;
  - недоліки організації та проходження практики (конкретно), шляхи їх подолання (пропозиції);
  - пропозиції щодо підготовки, організації та проведення практики.